TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 21075
Tarih : 09.11.2026

53310

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda belirtilen soruların **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum** tarafından Anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü 'nün 96. ve 99. Maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Özgül Saki
İstanbul Milletvekili

9-20 Kasım 2026 tarihlerinde Antalya'da yapılacak COP31 kapsamında Yeşil Bölge'deki etkinliklerde konuşmacılara imzalatılması öngörülen "COP31 Panelist ve Konuşmacı Beyanı"nda konuşma ve sunumların "genel ahlak ilkelerine" uygun olması şartı getirildiği basına yansımıştır. Ancak beyanda bu ilkelerin hangi hukuki ya da nesnel ölçütlere göre belirleneceği açıklanmamıştır. Bu ölçütleri kimin yorumlayacağı ve ihlal değerlendirmesinin hangi usulle yapılacağı da belirsizdir. Oysa UNFCCC'nin tüm COP etkinliklerinde geçerli davranış kurallarında "genel ahlak" gibi bir koşul yer almamaktadır. Üstelik bu kurallar ayrımcılık yasağı kapsamında cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini açıkça sayarken, beyandaki ayrımcılık yasağında bu iki temele yer verilmemiştir.

Hukuki sınırları çizilmemiş bir genel ahlak kavramı, egemen ahlak anlayışının ifade özgürlüğü üzerinde bir denetim aracına dönüşmesine yol açar. İktidarın uygulamalarından, genel ahlak kavramının kadınların bedenleri, cinsellik, toplumsal cinsiyet eşitliği ve LGBTİ+ hakları gibi konularda sınırlayıcı bir işlevle kullanıldığı bilinmektedir. Bu belirsizlik iklim krizinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği, emek sömürüsü, yerinden edilme ve insan hakları ihlalleriyle ilişkisini ortaya koyan konuşmaları da doğrudan etkileyecek ve ifade özgürlüğünün ihlali sonucunu doğuracaktır.

Beyanda ayrıca herhangi bir siyasi parti, kişi ya da görüş lehine veya aleyhine propaganda yapılmaması şart koşulmaktadır. Organizatöre de konuşmayı durdurma, konuşmacıyı oturumdan çıkarma ve durumu "yetkili makama" bildirme yetkisi tanınmaktadır. Uluslararası bir iklim zirvesinin ifade özgürlüğünü ve demokratik katılımı güvence altına alması gerekir. Bunun yerine sınırları belirsiz kavramlarla konuşmacılara önceden taahhüt imzalatılması, COP31'deki özgür tartışma ortamı konusunda ciddi soru işaretleri yaratmaktadır.

Bu bağlamda;

1. COP31 Yeşil Bölge etkinliklerinde konuşmacılara imzalatılması öngörülen "COP31 Panelist ve Konuşmacı Beyanı" hangi merci tarafından hazırlanmıştır? Bakanlığınız, COP31 Başkanlığı ya da Yeşil Bölge yönetimi bu metni onaylamış mıdır? Metnin hazırlanmasında UNFCCC Sekretaryası'na danışılmış mıdır?

2. Beyanda yer verilen "general moral principles" (genel ahlak ilkeleri) ifadesiyle tam olarak ne kastedilmektedir? Genel ahlak ilkelerinin kapsamı hangi hukuki veya nesnel ölçütlere göre belirlenmiştir? Bu ilkeleri yorumlama ve ihlal tespit etme yetkisi hangi kurum veya kişilere verilmiştir?
3. Kadınlara dair politikaları, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ve LGBTİ+ haklarını konu alan konuşmalar genel ahlaka aykırı olduğu gerekçesiyle engellenebilecek veya sınırlandırılabilecek midir? Bakanlığınız bu tür müdahalelerin önüne geçmek için hangi güvenceleri sağlamayı planlamaktadır?
4. Beyanda ayrımcılık yasağı kapsamında cinsiyet, ırk, etnik köken, dil, din, inanç, yaş, engellilik ve siyasi görüş sayılırken cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine açıkça yer verilmemesinin gerekçesi nedir? UNFCCC'nin etkinlikler için belirlediği davranış kurallarında açıkça korunan bu kategoriler Türkiye tarafından hazırlanan beyanda neden kapsam dışında bırakılmıştır?
5. Beyandaki herhangi bir siyasi parti, kişi veya görüş lehine ya da aleyhine propaganda yapılmaması koşuluyla ne kastedilmektedir? İklim politikalarının, enerji yatırımlarının, fosil yakıt şirketlerinin faaliyetlerinin veya hükümetin çevre politikalarının eleştirilmesi bu kapsamda değerlendirilecek midir? Beyandaki "çevre koruma ve yeşil enerjiye geçiş hedeflerine aykırı içerik" yasağı bu tür eleştirileri kapsamakta mıdır?
6. Beyanın UNFCCC'nin etkinlikler için belirlediği davranış kurallarıyla uyumlu olup olmadığı konusunda Bakanlığınız tarafından bir hukuki değerlendirme yapılmış mıdır? Yapıldıysa bu değerlendirme kamuoyuyla paylaşılacak mıdır? Beyanda değişiklik yapılması ya da beyanın geri çekilmesi planlanmakta mıdır?
7. Beyanın Yeşil Bölge'deki tüm konuşmacılar için imzalanması zorunlu mudur? Bugüne kadar kaç konuşmacıya iletilmiş ve kaçı tarafından imzalanmıştır? Beyanı imzalamayı reddeden konuşmacıların etkinliklere katılımı engellenecek midir?
8. Beyana aykırılık durumunda bildirim yapılacak "yetkili makam" hangi kurumdur? Bu bildirimler konuşmacılar hakkında idari veya adli işlem başlatılmasına yol açabilecek midir? Konuşmanın durdurulması ya da konuşmacının oturumdan çıkarılması kararlarına karşı bir itiraz yolu öngörülmüş müdür? Bu kararlar gerekçeleriyle birlikte kayıt altına alınacak mıdır?